[1] Hodiernō diē nōn tantum meō beneficiō mihi vacō, sed spectāculī, quod omnēs molestōs ad sphaeromachiān āvocāvit. Nēmō inrumpet, nēmō cōgitātiōnem meam inpediet, quae hāc ipsā fidūciā prōcēdit audācius. Nōn crepābit subinde ōstium, nōn adlevābitur vēlum: licēbit tūtō vādere, quod magis necessārium est per sē euntī et suam sequentī viam. Nōn ergō sequor priōrēs? Faciō, sed permittō mihi et invenīre aliquid et mūtāre et relinquere; nōn serviō illīs, sed assentior.
[2] Magnum tamen verbum dīxī, quī mihi silentium prōmittēbam et sine interpellātōre sēcrētum: ecce ingēns clāmor ex stadiō perfertur et mē nōn excutit mihi, sed in hūius ipsīus reī contemplātiōnem trānsfert. Cōgitō mēcum, quam multī corpora exerceant, ingenia quam paucī; quantus ad spectāculum nōn fidēle et lūsōrium fīat concursus, quanta sit circā artēs bonās sōlitūdo; quam inbecillī animō sint, quōrum lacertōs umerōsque mīrāmur.
[3] Illud māximē revolvō mēcum: sī corpus perdūcī exercitātiōne ad hanc patientiam potest, quā et pūgnōs pariter et calcēs nōn ūnīus hominis ferat, quā sōlem ardentissimum in ferventissimō pulvere sustinēns aliquis et sanguine suō madēns diem dūcat, quantō facilius animus conrōborārī possit, ut fortūnae ictūs invictus excipiat, ut prōiectus, ut conculcātus exsurgat. Corpus enim multīs eget rēbus, ut valeat: animus ex sē crēscit, sē ipse alit, sē exercet. Illīs multō cibō, multa pōtiōne opus est, multō oleō, longā denique operā: tibi continget virtus sine apparatu, sine inpensa. Quidquid facere tē potest bonum, tēcum est.
[4] Quid tibi opus est, ut sīs bonus? Velle. Quid autem melius potes velle quam ēripere tē huīc servitūtī, quae omnēs premit, quam mancipia quoque condiciōnis extrēmae et in hīs sordibus nāta omnī modō exuere cōnantur? Pecūlium suum, quod comparāvērunt ventre fraudātō, prō capite numerant: tū nōn concupīscēs quantīcumque ad lībertātem pervenīre, quī tē in illā putās nātum?
[5] Quid ad arcam tuam respicis? Emī nōn potest. Itaque in tabellās vānum cōicitur nōmen lībertātis, quam nec, quī ēmērunt, habent nec, quī vendidērunt: tibi dēs oportet istud bonum, ā tē petās. Līberā tē prīmum metū mortis (illa nōbīs iugum inpōnit), deinde metū paupertātis.
[6] Sī vīs scīre, quam nihil in illā malī sit, comparā inter sē pauperum et dīvitum vultūs: saepius pauper et fidēlius rīdet; nūlla sollicitūdō in altō est; etiam sī qua incidit cūra, velut nūbēs levis trānsit: hōrum, quī fēlīcēs vocantur, hilaritās fīcta est aut gravis et suppūrāta trīstitia, eō quidem gravior, quia interdum nōn licet palam esse miserōs, sed inter aerumnās cor ipsum exedentēs necesse est agere fēlīcem.
[7] Saepius hōc exemplō mihi ūtendum est, nec enim ūllō efficācius exprimitur hic hūmānae vītae mimus, quī nōbīs partēs, quās male agāmus, adsīgnat. Ille quī in scaenā lātus incēdit et haec resupīnus dīcit,

> Ēn ímperō Argīs; rḗgna mihi līquít Pelops,
> quā póntō ab Hellēs .átque ab Iōniṓ marī
> urgvḗtur Isthmos,

servus est, quīnque modiōs accipit et quīnque dēnāriōs. [8] Ille quī superbus atque inpotēns et fidūciā vīrium tumidus ait,

> Quod nísi quiēris, Ménelāe, hāc dextrā óccidēs,

diurnum accipit, in centunculō dormit. Idem dē istīs licet omnibus dīcās, quōs suprā capita hominum suprāque turbam dēlicātōs lectīca suspendit: omnium istōrum personāta fēlīcitās est. Contemnēs illōs, sī dēspoliāveris.

[9] Equum emptūrus solvī iubēs strātum, dētrahis vestīmenta vēnālibus, nē qua vitia corporis lateant: hominem involūtum aestimās? Mangōnēs, quidquid est quod displiceat, id aliquō lēnōciniō abscondunt, itaque ementibus ōrnāmenta ipsa suspecta sunt: sīve crūs alligātum sīve brachium aspicerēs, nūdārī iubērēs et ipsum tibi corpus ostendī.
[10] Vidēs illum Scythiae Sarmatiaeve rēgem īnsīgnī capitis decōrum? Sī vīs illum aestimāre tōtumque scīre, quālis sit, fasciam solve: multum malī sub illā latet. Quid dē aliīs loquor? Sī perpendere tē volēs, sēpōne pecūniam, domum, dīgnitātem, intus tē ipse cōnsīderā: nunc quālis sīs, aliīs crēdis. Valē.